

JĘZYK POLSKI: przykładowe zadania maturalne poziomu podstawowego z rozwiązaniami

I. Rozumienie czytanego tekstu

(zadanie na poziomie podstawowym)

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania zamieszczone pod nim. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstu własnymi słowami, chyba że polecenie sugeruje inaczej. Udzielaj tyle odpowiedzi, o ile jesteś proszony.

Lustracja papierowych bohaterów.

Jak zlustrować się już wszystkich rodaków, a lustracyjny zapal nie ostygnie, to może zajmiemy się bohaterami naszej narodowej literatury. Ich życiorysy niestety nie zawsze były przykładowe i kryształowo czyste. Z myślą o czekających nas emocjach już dziś przedstawiam rezultaty swego całkiem prywatnego śledztwa.

1. Zlustrować należałoby w pierwszej kolejności postaci, które od lat zajmują wysokie pozycje w panteonie narodowych bohaterów dzięki literaturze, choć nie zasłużyli na to swoimi rzeczywistymi czynami. Mamy tu mianowicie do czynienia z fałszowaniem c.v., którego literaci dopuszczali się z jak najszlachetniejszych pobudek, ale skoro mamy znać o sobie całą prawdę (w TVP jest nawet cykliczny program *Errata do biografii*), w żadnym wypadku nie możemy stosować taryfy ulgowej.

2. Weźmy pierwszy z brzegu przykład Ordon, który wysadził się wraz ze swą redutą. Wieszczy Mickiewicz poświęcił mu piękny wiersz, którego kiedyś dzieci uczyły się na pamięć. Wyrwany z głębokiego snu, potrafię wyrecytować: *Nam strzelać nie kazano, wstąpiłem na działo// spojrzalem na pole, dwieście armat grzmiało...* itd., aż do finałowego wysadzenia. W rzeczywistości wyglądało to jednak trochę inaczej, w każdym razie Juliusz Ordon wcale nie poległ, wręcz przeciwnie, żył jeszcze długo, choć niezbyt szczęśliwie. Wiadomo, że zginął śmiercią samobójczą, co, jak na bohatera narodowego, chluby mu nie przynosi.

3. Zresztą z hucznym wysadzeniem się na ogół nie było tak wystraszono, jak to później przedstawiano na kartach natchnionych poematów i powieści. Z prawdziwą przykrością to piszę, ale pieśń o małym rycerzu, czyli Michale Wołodyjowskim, to też w dużej mierze fałszywe nuty. A już na pewno jego heroiczny wyczyn w charakterze Hektora kamienieckiego jest jedną wielką mistyfikacją, której dopuścił się Henryk Sienkiewicz [...] Oto co pisze Władysław Zawistowski w książce „Kto jest kim w *Trylogii*” o ostatnich chwilach Wołodyjowskiego: „...oblężenie trwało zaledwie tydzień, po którym poddano się, oddając Kamieniec i Podole pod panowanie sultanskie. Wkrótce potem nastąpił niezwykle gwałtowny wybuch prochów zgromadzonych w zamkowych piwnicach, którego przyczyny pozostają do dziś nieznanne. Stanisław Makowiecki oskarżał majora Heykinga (pierwotnie Ketlinga) o świadome podłożenie ognia pod prochy. Wołodyjowski próbował w momencie wybuchu uciekać konno, ale został trafony w tył głowy odłamkiem szrapnela i zginął na miejscu”. Uciekający mały rycerz trafiony w tył głowy to najsmutniejsza sytuacja, jaką miłośnik *Trylogii* może sobie wyobrazić, ale to nie jedyne rozczarowanie, jakie w czasie lustracji papierowych bohaterów przyjdzie nam przeżyć.

[...]

4. To smutne, ale nie mamy nawet porządnego ludowego bohatera, którym moglibyśmy się dzisiaj pochwalić. Janosik po pierwsze był Słowakiem, po drugie zaś, jak można było niedawno przeczytać, niewykluczone, iż wcale nie zabierał bogatym i dawał biednym, lecz zabierał wszystkim (także biednym) i z nikim się nie dzielił. Kostka Napierski, z którego w czasach realizmu socjalistycznego chciano zrobić herosa Podhala, już dawno został zlustrowany – okazał się agentem obcych wojsk. O austriackim agencie Jakubie Szeli lepiej nie wspominać.

5. Jak lustracja, to lustracja bez wyjątków, a więc nie może być z niej zwolniony nawet arcydramat narodowy *Pan Tadeusz*. Choć, jeżeli już jesteśmy przy wieszczu Adamie, to zacząć należałoby od Konrada Wallenroda, od wielu lat patrona rodaków podejrzanym o zdradę i korszachy z wrogiem. Patrona także ideologicznego. Na przykład Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, jak się po jej upadku okazało, była zbiorowiskiem Wallenrodów, którzy nie znosili komunizmu od dziecka, wstępowali natomiast w szeregi, aby od środka wykonywać rozłamową robotę. Tak właśnie postępował Litwin Konrad W., który przywłaszczył sobie cyniczną wskazówkę Machiavellego: „trzeba być lisem i lwem”. Wychowany wśród Niemców, wstąpił do zakonu krzyżackiego, gdzie wykazał się wielką gorliwością, awansował więc na Wielkiego Mistrza. Doprowadza Krzyżaków do wojny, w której ponoszą klęskę, on zaś ginie. Jakolwiek patrzeć, nie jest to dzisiaj wzór do naśladowania, wystarczy, że zapatrzył się na niego Hans Kloss, z którym telewizja publiczna do dziś nie może dojść do ładu.

6. Wracajmy jednak do *Pana Tadeusza*. Od czego mianowicie zaczął się spór Sopliców z Horeszkami, który zakończy się dopiero (ale czy ostatecznie, to też nie jest pewne) w dwunastej księdze? Ze szkolnej lektury pamiętamy, że Jacek Soplica, odtrącony przez Stolnika, którego córkę miał poślubić, przysłał do Moskali, pomógł im w boju, a nawet osobiście zastrzelił niedoszłego teścia. Potem zniknął, ale wspiera finansowo syna Tadeusza. Skąd czerpał dochody? Nad tym zastanawiał się już Tadeusz Żeleński (Boy), dochodząc w *Literackich prowokacjach* do następujących wniosków: *Skąd te majątki Jacka, który, wiemy to już od Klucznika, był hołyszem? Łącząc owe fakty z tymi, które znamy z późniejszych Ksiąg, źródłem kapitałów może być jedynie mienie zamordowanego Stolnika, przyznane Soplicom przez Targowicę*. Niedouczony Tadeusz nie zdaje sobie z tego sprawy, ale jego rodzina ma trupa w domu i to w rozmiarach szafy gdańskiej.

7. Na *Panu Tadeuszu* poznał się nasz najnieszczęśliwszy z wieszczów Cyprian Kamil Norwid, który w liście do Józefa Ignacego Kraszewskiego tak się o poemacie wyrażał: *...ukochany Ojczyzny Poemat Narodowy „Pan Tadeusz”: to jest poemat narodowy, w którym jedyna figura serio to ŻYD... Zresztą awanturniki, safundy, fałcecioności, gawędziarz i kobiet narodowych dwie: jedna – Telimena: metresa moskiewska, druga – Zosia: pensjonarka. Zapewne, że poemat ów arcynarodowy, w który jedzą, piją, grzyby zbierają i czekają, aż Francuzi przyjdą zrobić im Ojczyznę...*

8. No trudno, innej eposu narodowej nie mamy, to musimy polubić tę, którą mamy, ale minister Giertych powinien wydać naukielom dyrektwy, by nie przesadzali z zachwytemi.

9. Wielu historyków literatury uważa, iż *Lalka* jest największą powieścią, jaką kiedykolwiek stworzył polski pisarz. Zgoda, książka to gruba i dobrze napisana, jest tło społeczne, występuje wątek romansowy, całość kończy się raczej smutno, czyli jest wszystko, co lubi czytelnik. Jednakowoż czujność dzisiejszych lustratorów sprawiłaby, że główny bohater powieści mógłby mieć pewne nieprzyjemności. Nie bez powodów, jak się może okazać przy dogłębniejszej analizie tej skomplikowanej i niejednoznacznej postaci.

10. Na Stanisława Wokulskiego patrzyliśmy oczami subiekta Rzeckiego, dla którego pryncypał jest uosobieniem cnót wszelkich i który dla obiektu swych uczuć jest nad wyraz wyrozumiały. Mniejsza już o beznadziejnie umizgi szefa do Izabeli Łęckiej i jego skłonność do kabotyńskich gestów. Pytanie znacznie istotniejsze brzmi: w jaki sposób dorobił się on tak znacznego kapitału? Otóż porządna lustracja majątkowa tego późnonożnego romantyka przyniosłaby niewątpliwie bardzo interesujące rezultaty. Przypomnijmy w skrócie: najpierw małżeństwo z rozsądku ze starszą bogatą kobietą, która wkrótce umiera. W ten sposób Wokulski zdobywa pierwszy milion, jakbyśmy

dzisiaj powiedzieli. A jak go pomnaża? Najkrócej można powiedzieć, że prowadzi podejrzane interesy z Rosją. Najpierw wykorzystuje koniunkturę, jaką stwarza wojna rosyjsko – turecka w 1877 r. (dostawy dla wojska to jest zawsze wspaniał synekura) [...].

11. Krajowi inteligenci mają naturalną skłonność do powoływania się na kulturowe wzory, etos inteligencji, niezbywalne prawa, itp. ale gdyby przycisnąć ich do muru – a chętnych do przyciskania na pewno nie zabraknie – okazałoby się, iż ich książkowe autorytety to postaci, które w świetle najświeższej ustawy o powszechnej lustracji miałyby sporo do udowodnienia.

12. O protoplastach, czyli bohaterach romantycznych, w ogóle nie warto wspominać. Konrad – Gustaw to przecież bluźnierca i bezbożnik, który słucha szatańskich podszeptów i wadzi się bezczelnie z samym Panem Bogiem, dlatego spotyka go zasłużona kara. Kordian to niby dobry Polak, ale słaby: zamiast dokonać czynu, mdleje na progu carskiej sypialni. I jak na takim przykładzie edukować patriotycznie młodzież?

13. Bohaterowie inteligentkiego pisarza Żeromskiego to suma niefortunnych zdarzeń. Doktor Judym chciał zreformować służbę zdrowia, w rezultacie do dziś nie możemy sobie dać z tym rady. Rafał Olbromski, ten z *Popiołów* był regularnym masonem (wprowadził go do loży książę Gintuft). Ewa Pobratyńska z *Dziejów grzechu* nawet dla dzisiejszy zwolenniczek prawa do aborcji może stanowić przykład zbyt ekstremalny.

14. Największy problem jest jednak z Cezarym Baryką. Czy on w ogóle jest Polakiem, skoro urodził się w Baku, a dorastał w czasach krwawej rewolucji październikowej? W każdym razie na podstawie tego, co wyczynia po powrocie do ojczyzny ojców, można by mieć pewne wątpliwości. Wprawdzie w 1920 r. idzie na front, ale potem prowadzi życie hulawcze i rozpustne, uwodząc zacie Polki w Nawłoci, zaś w Warszawie przystaje do lewicowców. W czasie bezczelnej kłótni z Gajowcem wygłasza poglądy, od których dziś jeszcze (a może dziś w szczególności) ciarki przechodzą po plecach. Przypomnijmy tylko fragment: *Boicie się wielkiego czynu, wielkiej reformy agrarnej, nieznannej przemiany starego więzienia. Musicie iść w ogonie Europy? Nigdzie tego nie było, więc jakżby mogło być u nas? Macieź wy odwagę Lenina, żeby wszcząć dzieło nieznanne, zburzyć stare i wszcząć nowe? Umiecie tylko wymyślać, szkalować, plotkować. (...) Jaką wy macie ideę Polski w tym świecie nowoczesnym, tak nadzwyczajnie nową? Jaką? [...]*

15. To tylko pierwsze z brzegu przykłady naszych papierowych autorytetów, które nie prześlizgnęłyby się przez lustracyjne sito. Wnikliwe, kompleksowe badania nad polską literaturą dostarczyłyby znacznie więcej zawstydzających przykładów łże- bohaterów dzieł, które jedynie przez zaniedbanie trafiają na księgarskie półki i do kanonów lektur obowiązkowych (jak widać, nawet nie ruszyłem Andrzeja Kmicia).

16. Kim zastąpimy zlustrowanych i unieważnionych? Cóż, mamy pod dostatkiem pracowitych pisarzy, którzy, jeżeli tylko dostaną zamówienie, stworzą wzorcowych bohaterów. Na miarę wyjątkowych czasów, w których właśnie żyjemy.

Na podstawie: Zdzisław Pietrasik, *Lustracja papierowych bohaterów*, *Polityka* 2007, nr 14, s. 68-70.

Zadanie 1 (1 pkt)

Jaką funkcję pełnią słowa zapisane kursywą przed tekstem?

Zadanie 2 (2 pkt)

Wyjaśnij znaczenie związków frazeologicznych użytych w akapicie 3.

- fałszywe nuty –
- heroiczny czyn –

Zadanie 3 (2pkt)

Do jakich wydarzeń lub postaci nawiązują formy:

- heroiczny czyn –
- Hektor –

Zadanie 4 (2 pkt)

Uzupełnij tabelę.

bohater	Cechy postaci literackiej	Cechy postaci historycznej
Michał Wołodyjowski		
Juliusz Ordon		

Zadanie 5 (1 pkt)

Czym zajmuje się program TVP „Errata do biografii”? (akapit 1.)

Zadanie 6 (1 pkt)

Na podstawie akapitu 5. wyjaśnij, z czego zastępną Konrad Wallenrod?

Zadanie 7 (1 pkt)

Odnosząc się do akapitu 5., napisz, jaki charakter ma stwierdzenie Zdzisława Pietrasika, że Konrad Wallenrod może być patronem ideologicznym członków Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

Zadanie 8 (1 pkt)

Jakie „grzechy” Jacka Soplicy wymienia autor artykułu? Wymień trzy.

Zadanie 9 (1 pkt)

Jaką funkcję pełni komentarz „*Niedouczony Tadeusz nie zdaje sobie zapewne z tego sprawy, ale jego rodzina ma trupa w domu, i to w rozmiarach szafy gdańskiej?*”

- a) podkreśla niejednoznaczność biografii Jacka Soplicy
- b) pokazuje, że Jacek Soplica ma w swojej biografii wstydlive karty
- c) pokazuje naiwność Tadeusza
- d) wszystkie odpowiedzi są poprawne

Zadanie 10 (1 pkt)

Czemu służy odwołanie się autora tekstu do słów C.K. Norwida (akapit 7.)?

Zadanie 11 (2 pkt)

Na podstawie akapitu 10. napisz, jakie rezultaty przyniosła „lustracja” majątkowa Stanisława Wokulskiego? Oceń działania bohatera.

Czyn Wokulskiego	Ocena czynu

Zadanie 12 (1 pkt)

Co łączy bohaterów wymienionych przez Z. Pierasika w artykule?

Zadanie 13 (2 pkt)

Jakie dwa znaczenia ma termin „papierowi bohaterowie”?

- a)
- b)

Zadanie 14 (1 pkt)

Jak rozumiesz tytuł „Lustracja papierowych bohaterów”?

Zadanie 15 (1 pkt)

Czemu służy lustracja literacka, której podjął się Zdzisław Piertrasik? Wyjaśnij w kontekście akapitów 15. i 16. oraz własnych przemyśleń.

Model odpowiedzi i schemat oceniania

L.p.	Odpowiedzi	Punkty max.	Punkty częściowe									
1	<ul style="list-style-type: none"> określają problematykę tekstu; budują główną myśl tekstu; są tezą artykułu 	1	0									
2	<ul style="list-style-type: none"> Falszywe nuty – nieprawdziwy wizerunek, rozminięcie się z prawdą, zafalszowanie rzeczywistości; heroiczny wyczyn – czyn bohaterski 	2	1									
3	<ul style="list-style-type: none"> Heros – człowiek obdarzony nadludzkimi umiejętnościami, w starożytnej Grecji tak nazywano bohaterów; Hektor – bohater z „Iliady” Homera, obrońca Troi, który wstawił się męstwem i patriotyzmem, pokonany przez Achillesa 	2	1									
4	<table border="1"> <thead> <tr> <th>bohater</th> <th>Cechy postaci literackiej</th> <th>Cechy postaci historycznej</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Michał Wołodyjowski</td> <td>Wysadził się w twierdzy kamienieckiej</td> <td>W momencie wybuchu uciekł konno, zginął, trafiony odłamkiem w głowę</td> </tr> <tr> <td>Juliusz Ordon</td> <td>Wysadził się w reducie warszawskiej</td> <td>Przeżył walki powstańcze, zginął śmiercią samobójczą</td> </tr> </tbody> </table>	bohater	Cechy postaci literackiej	Cechy postaci historycznej	Michał Wołodyjowski	Wysadził się w twierdzy kamienieckiej	W momencie wybuchu uciekł konno, zginął, trafiony odłamkiem w głowę	Juliusz Ordon	Wysadził się w reducie warszawskiej	Przeżył walki powstańcze, zginął śmiercią samobójczą	2	1
	bohater	Cechy postaci literackiej	Cechy postaci historycznej									
	Michał Wołodyjowski	Wysadził się w twierdzy kamienieckiej	W momencie wybuchu uciekł konno, zginął, trafiony odłamkiem w głowę									
Juliusz Ordon	Wysadził się w reducie warszawskiej	Przeżył walki powstańcze, zginął śmiercią samobójczą										
5	<ul style="list-style-type: none"> analizuje losy bohaterów, dociekając prawdy historycznej; obnaża przekłamanie na temat biografii znanych postaci 	1	0									
6	Konrad Wallenrod był bohaterem, który wniknął w szeregi krzyżackie, podsztył się pod jednego z rycerzy i zniszczył Zakon od środka	1	0									
7	Stwierdzenie ma charakter ironiczny	1	0									
8	<ul style="list-style-type: none"> przystąpił do Moskali, pomógł im pokonać Stolnika, zamordował Stolnika, otrzymał od Rosjan pieniądze za zdradę 	1	0									
9	D	1	0									
10	<ul style="list-style-type: none"> autor pokazuje, że już w czasach romantycznych podejmowano krytykę „Pana Tadeusza”; autor odwołuje się do autorytetu Norwida w celu uwiarygodnienia własnego stanowiska 	1	0									
11	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Czyn Wokulskiego</th> <th>Ocena czynu</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Zdobycie majątku przez ożenek z bogatą wdową</td> <td>Zachowanie pragmatyczne, cyniczne</td> </tr> <tr> <td>Pomnożenie pieniędzy poprzez podejmowane interesy z Rosją</td> <td>Współpraca z zaborcą, czyn niepatriotyczny</td> </tr> <tr> <td>Zarabianie pieniędzy na dostawach dla wojska</td> <td>Czyn wątpliwy etycznie</td> </tr> </tbody> </table>	Czyn Wokulskiego	Ocena czynu	Zdobycie majątku przez ożenek z bogatą wdową	Zachowanie pragmatyczne, cyniczne	Pomnożenie pieniędzy poprzez podejmowane interesy z Rosją	Współpraca z zaborcą, czyn niepatriotyczny	Zarabianie pieniędzy na dostawach dla wojska	Czyn wątpliwy etycznie	2	1 (za wskazanie dwóch czynów i ich oceny)	
	Czyn Wokulskiego	Ocena czynu										
	Zdobycie majątku przez ożenek z bogatą wdową	Zachowanie pragmatyczne, cyniczne										
	Pomnożenie pieniędzy poprzez podejmowane interesy z Rosją	Współpraca z zaborcą, czyn niepatriotyczny										
Zarabianie pieniędzy na dostawach dla wojska	Czyn wątpliwy etycznie											
12	<ul style="list-style-type: none"> narodowi bohaterowie z lektur szkolnych; bohaterowie wyidealizowani; postaci znane wszystkim Polakom, kształtujące wzorec polskiego bohaterstwa 	1	0									
13	a) bohater z dzieł literackich; b) pseudobohera, jego czyny są wątpliwe	2	1									
14	<ul style="list-style-type: none"> ocena bohaterów literackich; weryfikacja bohaterów literackich; krytyczna refleksja nad bohaterami polskiej literatury 	1	0									
15	Punkty przyznajemy za logiczną wypowiedź, w której uczeń podaje następujące przyczyny „lustracji”: <ul style="list-style-type: none"> refleksja nad polską literaturą; diagnoza polskiego społeczeństwa 	2	1									
Razem		20										

II. Pisanie własnego tekstu w związku z zamieszczonym tekstem literackim

(poziom podstawowy).

[COŚ TY ATENOM ZROBIŁ, SOKRATESIE...]

1
Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie,
Że ci **ze złota statuą**¹ lud niesie,
Otruwszy pierwój...

Coś ty Italii zrobił, Alighieri,
Że ci **dwa groby**² stawi lud nieszczerzy,
Wygnawszy pierwój...

Coś ty, Kolumbie, zrobił Europie,
Że ci **trzy groby we trzech miejscach**³ kopie,
Okuwszy pierwój...

Coś ty uczynił swoim, Camoensie,
Że **po raz drugi**⁴ grób twój grabarz trzęsie,
Zgłodziwszy pierwój...

Coś ty, Kościuszko, zawinił na świecie,
Że dwa cię głązy we dwu stronach gniecie,⁵
Bez miejsca pierwój...

Coś ty uczynił światu, Napolionie,
Że cię w **dwa groby**⁶ zamknęto po zgonie,
Zamknąwszy pierwój...

Coś ty uczynił ludziom, Mickiewicz?...

2
Więc mniejsza o to, w jakiej spocziesz urnie,
Gdzie? kiedy? w jakim sensie i obliczu?
Bo grób twój jeszcze odemkną powtórnie,

Inaczej będą głosić twe zasługi
I łez wylanych dziś będą się wstydyć,
A łac ci będą tży potęgę **drugiej**
Ci, co człowiekiem nie mogli cię widzieć...

3

Każdego z takich, jak ty, świat nie może
Od razu przyjąć na spokojne tożę,
I nie przyjmował **nigdy, jak wiek wiekiem**,
Bo glina w glinę wtapia się bez przerwy,
Gdy sprzeczne ciała zbija się aż cwiekiem
Później... lub pierwěj...

Paryż, styczeń 1856 r.

¹ Sokratesowi w kilka czasów po śmierci jego Ateńczycy statwę ze złota postavili.

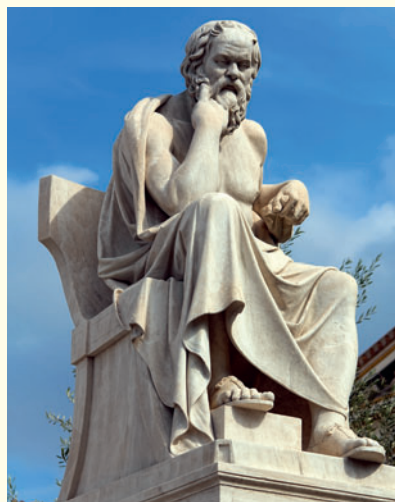
² Dante grzebany w Rawennie i we Florencji.

³ Krzysztof Kolumb jest grzebany w Hiszpanii, w St. Domingo i w Hawanie.

⁴ 4 lata temu szukano na cmentarzu komunalnym, gdzie był pochowany jednooki bez nogi żebrak, żeby Camoensa pochować.

⁵ Kościuszko leży w Solurze i w Krakowie.

⁶ Napoleona drugi pogrzeb niedawny.

Pomnik Sokratesa w Atenach.

Temat: Tragizm wielkich. Zinterpretuj wiersz Cypriana Kamila Norwida „Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie”, zwracając uwagę na los wymienionych przez Norwida bohaterów.

Model rozwinięcia tematu
(można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

1. Wstępne rozpoznanie całości, np.:

0-3 pkt

- a) wiersz napisany w 1856 roku w rocznicę śmierci Adama Mickiewicza (wiersz napisany z okazji sprowadzenia prochów Mickiewicza z Konstantynopola do Paryża, nawiązujący do wydarzeń powiązanych z tą uroczystością);
- b) typ liryki zwrotu do adresata;
- c) głównym adresatem i bohaterem wiersza jest Adam Mickiewicz;
- d) wiersz to refleksja nad rolą i miejscem w społeczeństwie ludzi genialnych.

Analiza utworu

2. Analiza kompozycji, wyodrębnienie głównych części utworu:

0-1 pkt

- a) część poświęcona postaciom historycznym,
- b) bezpośredni zwrot do Mickiewicza,
- c) uogólniona refleksja na temat losu ludzi wielkich,

d) określenie funkcji pytania „Coś ty uczynił ludziom, Mickiewiczu...?” i roli przemilczenia.

3. Wskazanie bohaterów utworu, omówienie zasług postaci przywołanych w utworze (wykorzystanie kontekstu historycznego).

0-7 pkt

- a) Sokrates – ojciec filozofii greckiej, myśliciel ukarany za wierność prawdzie i ideałom, twórca metody badawczej („wiem, że nic nie wiem”);
- b) Dante Alighieri – autor „Boskiej komedii”, dzieła przełamującego schematy literatury średniowiecznej, obywatel Florencji;
- c) Kolumb – odkrywca Ameryki, nie miał świadomości tego do końca życia;
- d) Camoens – portugalski genialny poeta;
- e) Kościuszko – polski bohater narodowy, dziś ucieleśnienie patriotyzmu;
- f) Napoleon – cesarz Francji, bohater rewolucji francuskiej, twórca potęgi Francji; po licznych sukcesach militarnych doprowadził Francuzów do klęski;
- g) Mickiewicz – polski wieszcz narodowy, twórca polskiej literatury romantycznej.

4. Opisanie reakcji społeczeństwa wobec geniuszu prezentowanych bohaterów.

0-7pkt

- a) Sokrates – niesłusznie oskarżony o deprawację młodzieży i sprzeniewierzenie się religii, skazany na wypicie trucizny.
- b) Dante Alighieri – wygnany z rodzinnego miasta ze względów politycznych. Doceniony dopiero po publikacji poematu. Nigdy do ojczyzny nie wrócił, jego grób znajduje się w Rawennie.
- c) Kolumb – swoją ideą podróżniczą nie mógł zainteresować rodaków. Wsparła go jedynie Portugalia. Współcześni nie traktują go jak wielkiego odkrywcy.
- d) Camoens – umiera z głodu, doceniony dopiero po śmierci.
- e) Kościuszko – oskarżony o zdradę po klęsce pod Maciejowicami. Musi opuścić ojczyznę i udać się do Ameryki.
- f) Napoleon – skazany na wygnanie, najpierw na Elbę, później na Wyspę św. Heleny, umiera w samotności i zapomnieniu.
- g) Mickiewicz – otoczony kultem już za życia, zmagał się jednak z niezrozumieniem i samotnością w ostatnich latach życia.

5. Uogólnienia dotyczące losu ludzi wielkich:

0-4 pkt

- a) niejednoznaczność oceny („inaczej będą głosić twe zasługi”);
- b) zapowiedź docenienia zasług przez kolejne pokolenia (interpretacja słów „potęga druga”);
- c) niedocenywanie za życia jest regułą;
- d) nieustanna weryfikacja zasług (symbolika otwieranego powtórnie grobu);
- e) człowiek genialny wyprzedza swoją epokę.

6. Wnioski.

0-3 pkt

- a) pełny: stwierdzenie tragizmu osób nieprzeciętnych, podanie kilku przyczyn tego stanu rzeczy, pokazanie powtarzalności mechanizmu odrzucenia geniuszy, podkreślenie ironii historii wobec wielkich; 3 pkt
- b) częściowy: stwierdzenie tragizmu ludzi genialnych, podanie jednej, istotnej przyczyny tragizmu, np.: istota tragizmu jednostek genialnych jest ich niezrozumienie przez społeczeństwo; 2 pkt
- c) próba podsumowania: ogólne stwierdzenie tragizmu ludzi genialnych. 1 pkt

UWAGA!

Kompozycję, styl pracy, język i zapis oceniamy według kryteriów opracowanych przez CKE (www.cke.edu.pl). Można za nie zdobyć 25 pkt.

Zadania maturalne opracowała: Anna Kietlińska, egzaminator, nauczyciel języka polskiego w III LO w Białymstoku